

Adroddiad i	Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	
Dyddiad	28 Ebrill 2025	
Swyddog Arweiniol	Helen MacArthur, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol, Cyllid ac Adnoddau	
Pwnc	Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân – y diweddarafr am yr heriau cyfreithiol	

PWRPAS YR ADRODDIAD HWN

- 1 Pwrrpas yr adroddiad hwn yw rhoi'r wybodaeth ddiweddarafr i aelodau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) am y newidiadau statudol i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn dilyn heriau cyfreithiol sylweddol. Gelwir y rhain gan amlaf yn ymarferion rhwymedi pensiwn McCloud ac O'Brien (Matthews 2).

CRYNODEB GWEITHREDOL

- 2 Mae'r heriau cyfreithiol diweddarafr i gynlluniau pensiwn sector cyhoeddus y DU wedi arwain at newidiadau rheoleiddiol i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân (FPS) Mae angen gwneud y newidiadau hyn er mwyn mynd i'r afael â dau brif fater: gwahaniaethu ar sail oedran yn dilyn cyflwyno Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 2015 (Dyfarniad McCloud); a mater hanesyddol yn ymwneud â'r trefniadau pensiwn ar gyfer gweithwyr rhan-amser (Dyfarniad O'Brien).
- 3 Mae'r newidiadau a wnaed yn sgil dyfarniad McCloud yn golygu y bydd angen adolygiad ôl-weithredol o fuddion pensiwn yr aelodau pensiwn cymwys ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022. Mae hyn yn cynnwys rhoi dewisiadau pensiwn i aelodau sydd wedi ymddeol, i fuddiolwyr, i aelodau gohiriedig ac i aelodau gweithredol. Mae'r gwaith i gysoni cofnodion cyflogres a phensiwn staff o fewn y cwmpas ar y gweill ond ni wnaed hyn cyn y dyddiad cau, sef 31 Mawrth 2025 ar gyfer pob categori aelodau. Mae aelodau o fewn cwmpas anfantais uniongyrchol yn cael eu blaenoriaethu ac mae adroddiad wedi'i wneud i'r Rheoleiddiwr Pensiynau.
- 4 Mae'r newidiadau a wnaed yn sgil dyfarniad O'Brien yn golygu bod angen adolygu'r contractau sy'n ymwneud â staff rhan-amser cymwys sy'n mynegi diddordeb mewn derbyn buddion pensiwn o ddechrau eu cyflogaeth. Bydd staff sy'n dymuno bwrw ymlaen yn cael caniatâd i brynu eu hawl pensiwn yn ôl. Ar hyn o bryd mae'r rheoliadau yn ei gwneud yn ofynnol bod y gwaith hwn wedi'i gwblhau erbyn 31 Gorffennaf 2025, ond oherwydd pwysau llwyth gwaith sylweddol mae'n annhebygol y bydd y gwaith yn cael ei gyflawni o fewn yr amser penodol hwn. Mae achosion yn cael eu rheoli er mwyn sicrhau bod y rhai sydd mewn perygl o anfantais yn cael eu blaenoriaethu.

ARGYMHELLIAD

5 Argymhellir bod yr Aelodau'n:

- i) Nodi'r cynnydd o ran gweithredu Dyfarniad McCloud;**
- ii) nodi fod adroddiad wedi'i wneud i'r Rheoleiddiwr Pensiynau gan nad yw'r Gwasanaeth wedi gallu cyflawni'r gofynion statudol; a**
- iii) nodi'r sefyllfa o ran gweithredu Dyfarniad O'Brien.**

SYLWADAU GAN Y BWRDD PENSIWN LLEOL

6 Mae'r Bwrdd Pensiwn Lleol yn cael diweddariadau rheolaidd ar gynnydd y gwaith o weithredu'r newidiadau gofynnol, ac mae wedi nodi cymhlethdod y materion hyn ynghyd â'r heriau sylweddol o ran bodloni'r amserlenni statudol. Roedd y Bwrdd Pensiwn Lleol yn cydnabod yr heriau cenedlaethol a wynebir ac effaith y llwyth gwaith ar y Tîm Pensiynau o fewn y Gwasanaeth a Chronfa Bensiwn Dyfed sy'n gweinyddu'r cynllun ar ein rhan.

CEFNDIR

7 Deddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus (2013) yw'r brif ddeddfwriaeth alluogi ar gyfer holl gynlluniau pensiwn y sector cyhoeddus. Gan fod y cyfrifoldeb dros reoli Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn swyddogaeth ddatganoledig yng Nghymru, y Senedd sydd yn gyfrifol am ddiweddaru ac am gynnal y rheoliadau. Yr Awdurdod yw Rheolwr y Cynllun, ac mae'n gyfrifol am gydymffurfio â'r rheoliadau sylfaenol.

8 Bu dwy her gyfreithiol sylweddol sy'n berthnasol i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân: Dyfarniad McCloud sy'n ymwneud â gwahaniaethu ar sail oedran, a Dyfarniad O'Brien sy'n ymwneud â'r trefniadau pensiwn ar gyfer gweithwyr rhan-amser.

GWYBODAETH

DYFARNIAD MCCLOUD

9 Yn dilyn adolygiad yr Arglwydd Hutton o bensiynau'r sector cyhoeddus yn 2011, darparodd Deddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus (2013) fframwaith cyfreithiol ar gyfer diwygio cynlluniau pensiwn y sector cyhoeddus. Roedd y diwygiadau yn cynnwys cyfyngu ar gynlluniau cyflog terfynol oedd yn bodoli eisoes, ymestyn oeddrannau ymddeol, a chyflwyno cynlluniau Enillion Gyrfa Cyfartalog wedi'u Hailbrisio (CARE).

- 10 Yn 2015, diwygiwyd y rhan fwyaf o gynlluniau pensiwn y gwasanaethau cyhoeddus er mwyn darparu buddion diffiniedig, ar sail CARE, ac ymestynnwyd oedran ymddeol arferol aelodau. Diwygiwyd rheoliadau'r cynlluniau pensiwn er mwyn cyflwyno'r newidiadau hyn, gyda'r rheoliadau diwygiedig hefyd yn diogelu rhai aelodau penodol o gynlluniau cyflog terfynol oedd yn bodoli eisoes. Roedd y diogeliad hwn yn gysylltiedig ag oedran, a rhoddwyd diogeliad llawn i aelodau a oedd wedi cyrraedd yr oedran pensiwn arferol o 55 erbyn 31 Mawrth 2012, gyda'r aelodau eraill yn cael diogeliad graddedig yn ddibynnol ar eu hoedran. Cydnabuwyd mai diogeliad trosiannol oedd hwn, a chafodd aelodau nad oeddent yn gymwys ar gyfer y diogeliad trosiannol neu fel arall (heb ddiogeliad), eu symud o'u cynlluniau gwreiddiol i'r cynllun newydd, Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân 2015, ar 1 Ebrill 2015.
- 11 Yn 2018, dyfarnodd y Llys Apêl fod elfen diogeliad trosiannol diwygiadau 2015 i bensiynau'r gwasanaethau cyhoeddus, o fewn Cynlluniau Pensiwn Diffoddwyr Tân, yn gyfystyr â gwahaniaethu anghyfreithlon ar sail oedran. Cyfeirir at hyn bellach fel achos McCloud/Sargeant. Ar sail y penderfyniad hwn, cadarnhaodd y Llywodraeth y byddai'n cael gwared ar y gwahaniaeth hwn o ran y ffordd yr oedd aelodau'n cael eu trin ym mhob un o gynlluniau pensiwn y gwasanaethau cyhoeddus.
- 12 Ym mis Hydref 2020, ymrwymodd Llywodraeth y DU i ymgynghori â'r cyhoedd ar y ffordd ymlaen o ran cynlluniau pensiwn y gwasanaethau cyhoeddus ac, yn benodol, sut y dylai ymateb i'r manylion a amlinellwyd yn y dyfarniad. Cyhoeddwyd canlyniadau'r ymgynghoriad ar 4 Chwefror 2021, a mabwysiadwyd yr opsiwn a elwid 'the Deferred Choice Underpin'. Golyga hyn y bydd aelodau'n cael dewis o blith opsiynau buddion y cynlluniau ychydig amser cyn y telir eu buddion o'r cynllun, ar yr adeg pan fyddant yn ymddeol. Yn y cyfamser, ar gyfer y cyfnod rhwymediol, ystyrir mai yn eu cynlluniau gwaddol y cronnodd yr aelodau eu buddion, yn hytrach nag yn y cynlluniau diwygiedig. Penderfynwyd mai'r cyfnod rhwymediol yw'r cyfnod rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022.
- 13 Rhoddwyd Cydsyniad Brenhinol i Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus a Swyddi Barnwrol 2022 (PSPJO) ar 10 Mawrth 2022, ac mae'n darparu fframwaith eang i ganiatáu i gynlluniau pensiwn y gwasanaethau cyhoeddus gywiro effaith gwahaniaethu anghyfreithlon ar sail oedran.
- 14 Roedd dwy elfen ar wahân i'r newidiadau a wnaed i'r ddeddfwriaeth: daeth y gyntaf i rym ar 1 Ebrill 2022 ac fe'i gelwid yn Rhwymedi Arfaethedig, gan olygu y byddai holl aelodau Cynlluniau Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn dod yn aelodau o Gynllun Diwygiedig 2015 yn awtomatig o'r dyddiad hwnnw.

- 15 Daeth yr ail, sy'n cael ei galw'n Rhwymedi Ôl-weithredol, i rym ar 1 Hydref 2023, ac roedd yn golygu bod y rhai a oedd yn aelodau o gynllun tân yn ystod y cyfnod rhwymediol yn cael dewis cymryd y buddion hynny naill ai yn y cynllun gwreiddiol cyflog terfynol neu yn y cynllun diwygiedig cyfartaledd gyrfa.
- 16 Mae'r newidiadau cymhleth hyn, sy'n rhan o'r Rhwymedi Ôl-weithredol, yn rhan fawr o'r ymarfer rhwymediol cenedlaethol sy'n digwydd ar hyn o bryd. Mae amserlenni Ymarfer Rhwymedi McCloud wedi'u nodi yn y ddeddfwriaeth newydd, ac maent yn nodi bod rhaid i aelodau gweithredol y cynllun pensiwn, y rhai sydd eisoes wedi ymddeol, a dibynyddion aelodau fod wedi derbyn Datganiad Gwasanaeth Rhwymediol erbyn 31 Mawrth 2025 ar yr hwyraf.
- 17 Mae gweithredu'r rhwymedi yn gofyn am gysoni pob cofnod unigol yn llawn ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2015 – 31 Mawrth 2022 a all gymryd nifer o ddyddiau i'w gwblhau. Mae hyn oherwydd cymhlethdod y data sylfaenol a ffactorau cysylltiedig eraill gan gynnwys y canlyniadau treth, adleoliad i mewn ac allan o wasanaeth a setliadau ysgariad.
- 18 Mae baich gweinyddol sylweddol yn deillio o'r newidiadau i'r rheoliadau, sydd wedi arwain at orfod blaenoriaethu achosion. Mae'r holl staff sy'n ymddeol o'r Gwasanaeth yn cael y dewis o gymryd buddion eu cynllun gwreiddiol neu fuddion cyfartaledd gyrfa am gyfnod y rhwymedi. Ar ôl hynny, er mwyn hwyluso cynnydd trwy'r prosiect, mae aelodau wedi'u grwpio'n garfannau er mwyn sicrhau bod y rhai sy'n wynebu anfantais uniongyrchol yn cael eu blaenoriaethu.
- 19 Mae gweithredu rhwymedi wedi creu heriau sylweddol ar draws y sector cyhoeddus o fewn timau lleol a hefyd gyda'r gweinyddwr pensiwn. Nid yw wedi bod yn bosibl cyrraedd y dyddiad cau statudol o 31 Mawrth 2025 ar gyfer pob aelod ac o ganlyniad mae adroddiad wedi'i wneud i'r Rheoleiddiwr Pensiynau.
- 20 Mae'r mater hwn yn cael ei fonitro trwy'r Bwrdd Pensiwn Lleol a Bwrdd Cynghori'r Cynllun. Mae llythyrau wedi'u hanfon at yr holl aelodau yr effeithir arnynt ac mae gwaith yn mynd rhagddo i symud ymlaen â'r mater hwn.

CEFNDIR – O'BRIEN

- 21 Ym mis Ebrill 2006, rhoddwyd y gorau i dderbyn aelodau newydd i Gynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992 (FPS 1992), a chyflwynwyd Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 2007 (FPS 2007), a oedd yn galluogi Diffoddwyr Tân Ar Alwad i fod yn aelodau o'r cynllun pensiwn o'r dyddiad hwnnw. Er hyn, ni newidiodd Cynllun FPS 1992 i'r diffoddwyr tân arferol hynny a oedd eisoes yn aelodau.

- 22 Yn hanesyddol, ni châi Diffoddwyr Tân ar Alwad ymuno â Chynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân 1992 (FPS 1992), a heriwyd hyn o dan Reoliadau Gweithwyr Rhan-Amser (Atal Triniaeth Lai Ffafriol) 2000. Arweiniodd hyn at benderfyniad a alluogodd rai Diffoddwyr Tân Ar Alwad a wasanaethodd rhwng 1 Gorffennaf 2000 a 5 Ebrill 2006, i ymuno â chynllun pensiwn.
- 23 Rhwng 2014 a 2015, cynhaliwyd ymarfer opsiynau a roddodd gyfle i'r rhai a oedd yn gymwys i ymuno â chynllun pensiwn y diffoddwyr tân. Gan na châi aelodau newydd ymuno â chynllun 1992, addaswyd cynllun FPS 2007 er mwyn cynnig buddion a oedd yn cyfateb i gynllun 1992 (a'i alw'n gynllun addasedig 2007). Hwn oedd yr ymarfer opsiynau cyntaf, a chyfeirir ato'n aml yn awr fel Matthews 1.
- 24 Yn fwy diweddar, cafodd y dyfarniad hwn ei herio yn Llys Cyfiawnder Ewrop, a hynny mewn perthynas â barnwyr y talwyd ffi iddynt. Yn yr achos hwnnw, dyfarnodd y Llys y dylid ystyried gwasanaeth o'r adeg pan ddechreuwyd cyflogaeth, a derbyniodd llywodraeth y DU fod yr un egwyddorion yn berthnasol i rai Diffoddwyr Tân Ar Alwad, p'un a oeddent wedi cyflwyno her gyfreithiol ai peidio.
- 25 O ganlyniad, mae ail ymarfer opsiynau yn cael ei gynnal yn awr er mwyn caniatáu i Ddiffoddwyr Tân Ar Alwad cymwys brynu gwasanaeth pensynadwy, wedi'i ôl-ddyddio i ddyddiad dechrau eu cyflogaeth. Yn rhan o'r ymarfer hwn, bydd yr unigolion canlynol yn gymwys ar gyfer yr ail ymarfer opsiynau:
- I. Diffoddwyr tân ar alwad a gyflogwyd unrhyw bryd rhwng 7 Ebrill 2000 a 30 Mehefin 2000 (gan gynnwys y ddau ddyddiad hwnnw);
 - II. Diffoddwyr tân ar alwad a gyflogwyd unrhyw bryd rhwng 7 Ebrill 2000 a 30 Mehefin 2000 (gan gynnwys y ddau ddyddiad hynny) yn ogystal ag unrhyw bryd rhwng 1 Gorffennaf 2000 a 5 Ebrill 2006 (gan gynnwys y ddau ddyddiad hwnnw); a
 - III. Diffoddwyr tân ar alwad a gyflogwyd unrhyw bryd rhwng 1 Gorffennaf 2000 a 5 Ebrill 2006 (gan gynnwys y ddau ddyddiad hwnnw), ond ddim ar unrhyw ddyddiad rhwng 7 Ebrill ac 1 Gorffennaf 2000, a oedd yn gymwys i gymryd rhan yn yr ymarfer opsiynau cyntaf ond na chawsant y cyfle i wneud hynny.
- 26 Er mwyn galluogi bwrw ymlaen â'r ail ymarfer opsiynau, mae'r Senedd wedi gwneud y newidiadau rheoleiddiol angenrheidiol i'r rheoliadau pensiwn. Daeth y rhain i rym ar 1 Chwefror 2024, gydag amserlen 18 mis ar gyfer gweithredu'r prosiect hwn yn llawn.

- 27 Mae'r Gwasanaeth wedi ysgrifennu at weithwyr 622 Ar Alwad, neu weithwyr Ar Alwad yn y gorffennol, i'w cynghori eu bod o fewn cwmpas ac o fewn y dyddiad. Mae 312 o unigolion wedi ymateb yn ffurfiol, gan ofyn am gyfrifiadau ar eu buddion. Nid yw'r cyfrifiad yn gorfodi'r unigolyn i brynu eu pensiwn yn ôl ac yna mae ganddynt gyfnod i wneud eu dewis.. Gall y cyfnodau perthnasol sy'n gysylltiedig â'r ymarfer hwn fynd yn ôl cyn belled â'r 1960au. Ar gyfer rhai unigolion mae yna hefyd gyd-ddibyniaeth â'r Ymarfer Rhwymedi McCloud.
- 28 Mae ymarferiad O'Brien ochr yn ochr â rhwymedi McCloud wedi rhoi baich sylweddol ar Dîm Pensiynau'r Gwasanaeth a hefyd ar y Gweinyddwr Pensiynau, Cronfa Bensiynau Dyfed. Gan fod yr heriau a wynebier yn rhai cenedlaethol ar draws ystod o gynlluniau sector cyhoeddus, mae ôl-groniad o ran prosesu. O ganlyniad, disgwyllir i gynigion gael eu drafftio i ymestyn y dyddiad cau statudol ar gyfer ymarfer O'Brien. Er y gallai hyn ddarparu amser ychwanegol ar gyfer prosesu, bydd y gwaith yn parhau i flaenoriaethu'r rhai sydd fwyaf mewn perygl o anfantais.
- 29 Mae'r Gwasanaeth wedi cysylltu â staff sy'n cael eu hystyried i fod y tu allan i gwmpas y broses hefyd (h.y. diffoddwyr tân Ar Alwad a ddechreuodd wasanaethu rhwng 1 Gorffennaf 2000 a 5 Ebrill 2006 a na chymerodd ran yn yr ymarfer opsiynau cyntaf ond a gafodd gyfle i wneud hynny), ac mae'r rhain yn cael eu trin fesul achos.
- 30 Ar gyfer rhai diffoddwyr tân Ar Alwad, mae cyd-ddibyniaethau rhwng ymarferion Rhwymedi McCloud ac O'Brien, a gallai hyn beri cymhlethdod wrth fodloni'r terfynau amser hyn ar gyfer rhai unigolion.
- 31 Mae Adran Actiwari'r Llywodraeth wedi darparu cyfrifiannell sy'n galluogi Gwasanaethau i roi gwybodaeth i staff cymwys ynghylch prynu gwasanaeth blaenorol. Mae'r broses yn un gymhleth iawn sy'n gofyn am gael gwybodaeth am gyflog ar gyfer pob blwyddyn o gyflogaeth, cyfrifo'r cyfraniadau y dylid bod wedi'u talu, y dreth a'r llog sy'n berthnasol, ynghyd â'r buddion y byddai gan yr unigolion hynny hawl i'w derbyn pe byddent yn prynu'r gwasanaeth hwn yn ôl.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae gweithredu'r cynlluniau pensiwn yn effeithiol yn cefnogi lles staff.
Cyllideb	Nid oes unrhyw oblygiadau cyllidebol sy'n uniongyrchol gysylltiedig â'r amserlenni hyn.
Cyfreithiol	Mae gan yr Awdurdod ofyniad statudol i sicrhau bod yr holl newidiadau deddfwriaethol yn cael eu gweithredu'n gywir ac o fewn yr amserlenni a roddir; Mae'n ofynnol i'r Awdurdod weinyddu'r cynllun yn unol â'r rheoliadau cynllun sydd eisoes yn bodoli yn ogystal â rhai newydd.
Staffio	Mae gweithredu'r cynlluniau pensiwn yn dryloyw ac effeithiol yn sicrhau bod staff yn cael eu trin yn deg.
Cydraddoldeb/Hawliau Dynol/ Y Gymraeg	Nid ystyrir bod unrhyw faterion y mae angen mynd i'r afael â hwy gan fod yr argymhellion yn berthnasol yn gyfartal i bob Aelod, beth bynnag y bo'u nodweddion gwarchodedig o dan y Ddeddf Cydraddoldeb Sengl.
Risgiau	Ac ystyried cymhlethdodau'r prosiectau hyn, yr ystyriaethau o ran adnoddau a'r amserlenni, mae risg na ellir bodloni'r terfynau amser statudol.